

СУРОҒАҶОИ IP ДИНАМИКӢ ВА ОҚИБАТҶОИ ҲУҚУҚӢ: МАҲФИЯТ, ҲИФЗИ МАЪЛУМОТ ВА ВАЗИФАҶОИ ISP (БЕНЕДИК АЛАЙҲИ СЛОВЕНИЯ)

Элбек Хасанов

Бакалаври ҳуқуқ (LLB), Донишгоҳи давлатии
ҳуқуқи Ҷумҳурии Ўзбекистон (TSUL)
Магистри ҳуқуқ (LL.M.), Донишгоҳи давлатии
Пенсилвания Тадқиқотгари мустақили ҳуқуқи муқоисавӣ
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18871658>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 26-fevral 2026 yil
Ma'qullandi: 27-fevral 2026 yil
Nashr qilindi: 28-fevral 2026 yil

KEYWORDS

dinamik IP, trafik ma'lumotlari, kommunikatsion maxfiylik, ISP majburiyatlari, huquqiy oqibatlar, Inson huquqlari bo'yicha Yevropa sudi, ma'lumotlarni himoya qilish, sud ajrimi.

ABSTRACT

Ushbu maqola Benedik Sloveniya davlatiga qarshi ishining huquqiy va normativ oqibatlarini tahlil qiladi. Tadqiqot dinamik IP-manzillarining kommunikatsion maxfiylikka ta'siri, internet-provayderlar (ISP) zimmasidagi majburiyatlar va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalalariga e'tibor qaratadi. Avvalgi maqolada faqat voqeyiy va protsessual jihatlar yoritilgan bo'lsa, ushbu maqola huquqiy oqibatlar, qonunchilikdagi islohotlar hamda ISPlar uchun amaliy vazifalarni keng qamrovda ko'rib chiqadi. Tahlil jinoiy tergov va shaxsiy hayot daxlsizligi o'rtasidagi muvozanatga, shuningdek dinamik IP-manzillarni oshkor qilishdan avval sud ruxsati talab etilishining zarurligiga urg'u beradi.

Қоидҳои ҳуқуқӣ ва чорчӯбаи асосӣ

Парвандаи Бенедик саволҳои муҳими ҳуқуқиро дар бораи мақоми ҳуқуқии суроғаҳои IP динамикӣ нисбат ба махфияти коммуникатсионӣ ба миён гузошт. Суди Аврупо оид ба Ҳуқуқи Муқаддас (ECHR) эътироф намуд, ки бо вучуди он ки суроғаҳои IP ба таври оммавӣ намоёнанд, онҳо тавассути ISPҳо метавонанд муштариёро муайян кунанд ва бинобар ин, қисми махфияти коммуникатсионӣ дар доираи моддаи 8 Конвенсияи Аврупо оид ба Ҳуқуқи Муқаддас мебошанд. Ин қарор нишон медиҳад, ки имкониятҳои техникӣ технология набояд ҳуқуқи махфияти корбаронро ноҳақ гирад.

Қоидҳои муҳими ҳуқуқӣ:

• **Конститутсияи Ҷумҳурии Словения 1991:** Моддаҳои 37 ва 38 махфияти мукотиба ва ҳифзи маълумоти шахсиро таъмин мекунад. Ҳар гуна даҳлат ба ин ҳуқуқҳо талаб мекунад иҷозати ҳуқуқӣ, нисбатан мувофиқ ва дар аксари ҳолатҳо назорати судиро.

• **Қонуни тартиби қиноятӣ 1995:** Банд 149 ба полис имкон медиҳад, ки маълумоти муштариёро дархост кунад, вале қафолатҳо кофӣ набуданд ва тартибот норавшан буданд.

• **Қонуни коммуникатсияҳои электронӣ 2012:** Ба ISPҳо талаб мекунад, ки маълумоти трафик ва муштариёро нигоҳ доранд, вале тартиби дастрасӣ ба онҳо равшан набуд.

• **Конвенсияи зидди киберчиноятҳо 2001:** Чинойт ҳисоб кардани порнографияи кӯдакон ва таъсиси механизмҳои қонунӣ барои назорати алоқаҳоро талаб мекунад.

Суди конституционӣ Словения дар қарор **Up-106/05** таъкид кард, ки на танҳо мундариҷаи коммуникатсия, балки шароит ва маълумоти атрофи он, аз ҷумла маълумоти трафик ва муштариён ҳифз мешаванд. Дастрасӣ ба маълумоти муштариён бе иҷозати қонун ва назорати судӣ ба вайроншавии махфият баробар аст.

Таҳлил ва татбиқ

Суроғаҳои IP динамикӣ ва махфияти коммуникатсионӣ

Суди мазкур эътироф кард, ки суроғаҳои IP динамикӣ, ҳарчанд муваққатан дода шаванд, метавонанд тавассути ISPҳо ба шахсони муайян пайванд карда шаванд. Ин маъно дорад, ки IP динамикӣ ба таври худкор оммавӣ нест ва таҳти қонунҳои махфияти коммуникатсионӣ ҳифз мешавад.

Талаби назорати судӣ

Яке аз оқибатҳои муҳими ҳуқуқии Бенедик ин аст, ки дастрасӣ ба маълумоти муштариён одатан фармони судиро талаб мекунад. Қонунҳои дохилӣ, ки дастрасиро бе кафолатҳои кофӣ иҷозат медоданд, бо моддаи 8 ECHR мувофиқ нестанд.

Вазифаҳои ISP ва махфият

ISPҳо бояд маълумоти трафикро бо бехатарӣ нигоҳ доранд ва бе иҷозати суд маълумоти муштариёнро ошкор нақунанд. Суди мазкур нақши ISP дар пайваст кардани суроғаҳои IP ба шахсиятҳоро ҳамчун вазифаи махфият муайян кард.

Ислоҳоти қонунгузорӣ ва мутобиқат

Пас аз Бенедик, Словения Қонуни коммуникатсияҳои электронӣ-ро бо қоидаҳои возеҳ дар бораи:

- Нигарони маълумоти муштариён
- Тартиботи дастрасӣ ва интиқоли маълумоти трафик ва муштариён
- Назорати судӣ ва кафолатҳои нисбатан мувофиқ муқаррар намуд.

Ин ислоҳот қонунгузориҳои дохилиро бо стандартҳои махфияти ECHR мутобиқ мекунад ва таъмин мекунад, ки чамъоварӣ, нигоҳдорӣ ва ошкор кардани маълумоти трафик бо асоси ҳуқуқӣ ва таҳти назорат сурат гирад.

Таносуби пешгирии чинойт ва махфият

Ҳарчанд мубориза бо порнографияи кӯдакон мақсади қонунӣ аст, суд таъкид кард, ки ҳуқуқи махфият набояд беасос вайрон шавад. Чораҳои дастрасӣ ба маълумоти трафик ё муштариён бояд:

- Муносиб
- Зарур
- Зери назорати органи мустақил

Умеди махфият

Суд далелҳои маҳаллии худро рад кард, ки гӯё даъвогар бо истифодаи шабакаҳои оммавӣ “аз махфият даст кашидааст”. Ба ҷои ин, интизори махфияти оқилона таъкид шуд:

- Даъвогар шахсияташро ошкор накардааст
- Танҳо IP динамикӣ интизори махфиятро бекор намекунад
- Ҳуқуқи интизори махфият бояд ҳифз карда шавад, ҳатто агар IP намоён бошад

Маълумоти трафик ва мундариҷаи коммуникатсия

Маълумоти трафик ҳамчун қисми махфияти коммуникатсионӣ ҳифз мешавад. Суди мазкур таъкид кард, ки ҳифзи идентификатсияи муштариён чудонашаванда аз ҳифзи мундариҷа мебошад. Ҳамин тавр, ҷамъовариҳои маълумоти муштариён бе иҷозати суд вайроншавии махфият аст.

Ҷазоҳои ҳуқуқӣ ва танзимӣ

Пеш аз Бенедик, банд 149b(3) Қонуни тартиби ҷиноятӣ ба полис имкон дод, ки маълумоти муштариёнро бе кафолатҳои возеҳ дархост кунад. ISPҳо маҷбур буданд маълумотро пешниҳод кунанд, вале:

- Назорати мустақил вучуд надошт
- Тартиботи пайваст кардани IP динамикӣ бо шахсият муайян набуд
- Ҳатарҳои суиистифодаи махфият зиёд буданд

Бенедик нишон дод, ки чунин амалҳо бо стандартҳои конституционӣ ва ECHR мувофиқ нестанд ва ба ислоҳоти қонунгузорӣ водор карданд.

Аҳамияти васеътар дар Аврупо

Ин парванда аз Словения берун меравад:

- Садоратҳои миллӣ дар тамоми Иттиҳоди Аврупо бояд махфияти коммуникатсионро ҳангоми дастрасӣ ба маълумоти муштариён эҳтиром кунанд
- ISPҳо бояд бо тартиботи иҷозатдодаи судӣ амал кунанд
- Давлатҳои аъзо бояд мувозинати иҷроӣ қонун ва ҳифзи махфиятро таъмин кунанд, махсусан дар бораи IP динамикӣ

Хулоса

Бенедик алайҳи Словения як прецеденти муҳим дар ҳуқуқи инсон дар Аврупоро муайян мекунад:

- IP динамикӣ таҳти ҳифзи махфияти коммуникатсионӣ қарор дорад
- Дастрасӣ ба маълумоти муштариён фармони судиро талаб мекунад
- ISPҳо бояд махфият ва риояи кафолатҳои ҳуқуқиро таъмин кунанд
- Қонунгузории дохилӣ бояд бо стандартҳои ECHR мувофиқ бошад

Ин қарор норавшаниҳои қонунҳои миллӣ ва муҳити мувозинати махфият ва ниёзҳои ҳифзи қонунро равшан мекунад. Технология ҳуқуқи махфиятро бекор намекунад: IP динамикӣ, ҳатто агар оммавӣ бошад, ба истифодабарандагони муайян пайванд дорад ва ҳифз мешавад.

Китобнома (Библиография):

1. Конститутсияи Ҷумҳурии Словения 1991 [онлайн]. Varuh človekovih pravic RS. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: <https://www.varuh-rs.si/en/about-us/legalframework/the-constitution-of-the-republic-of-slovenia/>
2. Конвенсияи Аврупо оид ба Ҳуқуқи Муқаддас 1950 [онлайн]. Суди Аврупо оид ба Ҳуқуқи Муқаддас, Шӯрои Аврупо. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: www.echr.coe.int
3. Қонуни тартиби ҷиноятӣ 1995 (азнавтаҳрир 2006) [онлайн]. Global Database on Violence Against Women. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: <https://evaw-global-database.unwomen.org/fr/countries/europe/slovenia/1995/criminal-procedure-act-1995-amended-in-2006>

4. Қонуни коммуникатсияҳои электронӣ (2012) [онлайн]. Official Gazette RS. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: <https://www.akos-rs.si/en/legislation/statutes>
5. Конвенсияи зидди киберҷиноятҳо 2001. Конвенсияи Шӯрои Аврупо оид ба киберҷиноят [онлайн]. Congress.gov | Library of Congress. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: <https://www.congress.gov/treaty-document/108th-congress/11/document-text>
6. Benedik алайҳи Словения, Қарор 2018 [онлайн]. ECtHR, Fourth Section, Application no. 62357/14. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-182455%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-182455%22]})
7. Benedik алайҳи Словения: ECHR 24 Apr 2018 - swarb.co.uk [онлайн]. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: <https://swarb.co.uk/benedik-v-slovenia-echr-24-apr-2018/>
8. Benedik алайҳи Словения: Полис барои дастрасӣ ба маълумоти муштариён фармони судро талаб мекунад - Strasbourg Observers [онлайн]. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: <https://strasbourgobservers.com/2018/06/01/benedik-v-slovenia-police-need-a-court-order-to-access-subscriber-information-associated-with-a-dynamic-ip-address/>
9. Benedik алайҳи Словения (Суди Аврупо оид ба Ҳуқуқи Муқаддас) – Law Euro [онлайн]. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: <https://laweuro.com/?p=8079>
10. EDPL - European Data Protection Law Review: Benedik алайҳи Словения: IP динамикӣ ва махфияти коммуникатсионӣ [онлайн]. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: <https://edpl.lexxion.eu/article/EDPL/2018/4/22>
11. Benedik алайҳи Словения: махфият ва IP динамикӣ - CITIP блог [онлайн]. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: <https://www.law.kuleuven.be/citip/blog/benedik-v-slovenia-privacy-and-dynamic-ips/>
12. Муқоиса байни IP динамикӣ ва статикӣ – Key CDN Support [онлайн]. Дид шуд 22 май 2022. Дастрас аз: <https://www.keycdn.com/support/dynamic-vs-static-ip>
13. Суди Аврупо қарор кард дар бораи дастрасӣ ба маълумоти муштариён • ALT Advisory | Public Interest Advisory Services [онлайн]. Дид шуд 23 май 2022. Дастрас аз: <https://altadvisory.africa/2018/05/03/european-court-rules-on-access-to-subscriber-information/>
14. Нигоҳдори оммавии маълумоти муштариёни бахши хусусӣ барои мақсадҳои давлатӣ Конвенсияро вайрон намекунад: Breyer алайҳи Олмон - Strasbourg Observers [онлайн]. Дид шуд 22 май 2022. Дастрас аз: <https://strasbourgobservers.com/2020/03/05/bulk-retention-of-private-sector-subscriber-data-for-governmental-purposes-does-not-violate-the-convention-breyer-v-germany/>
15. Таърифи шабакаи peer-to-peer [онлайн]. PCMag. Дид шуд 24 май 2022. Дастрас аз: <https://www.pcmag.com/encyclopedia/term/peer-to-peer-network>